

John Millington Synge'in "Babayiğit" Adlı Oyununda Kendini Gerçekleştirme Aracı Olarak Dil

Yavuz Çelik*

Özet Dil, toplumu oluşturan bireyler arasında bir iletişim aracı olmasının yanı sıra, özellikle bağımsızlıklarını kazanma yolunda, İrlanda gibi birçok devlete ivme ve motivasyon kazandırmıştır Dil aynı zamanda, bireylerin, buldukları toplum içinde etkin ve güçlü bir kimlik kazanmasına, çevresindekilerin üzerinde üstünlük kurmasına yardımcı olmaktadır Bu süreçte kişinin, onu dinleyenlerle aynı dili konuşması, etkileyici ve güçlü bir hitabet becerisinin, yani retorığının olması gerekmektedir. Kişinin dil aracılığıyla kendini gerçekleştirmesi olarak adlandırılabilir bu olaya en güzel örneklerden biri, İrlandalı oyun yazarı J. M. Synge'in "Babayiğit" adlı oyunundaki Christy karakteridir.

Anahtar sözcükler: dil, kendini gerçekleştirme, kültür, İrlanda

Language As A Means of Self-Realization in John Millington Synge's "Playboy" of the Western World

Abstract Language, besides being a means of communication among the individuals making up the society, has triggered and motivated several nations, like Ireland, on the way to independence. It also helps the individuals develop a strong and effective identity and win dominance over those around. In this process, one must speak the same language as his listeners, and to have an effective and strong skill of addressing, namely rhetoric or oratory. One of the best examples to what could be called one's self-realization through language is Christy in "The Playboy of the Western World" by the Irish playwright J. M. Synge.

Keywords: language, self-realization, culture, Ireland

Giriş

En basit tanımıyla dil, insanlar arasında bir iletişim aracıdır. İnsanlar ihtiyaçlarını birbirlerine iletip karşılamak, duygu ve düşüncelerini ifade etmek ve ortak bir hedefe doğru ya da düşmana karşı hareket etmek için, karşılıklı olarak birbirlerinin anlayabilecekleri bir dil kullanırlar. Aynı dili konuşan insanlar arasında, güçlü bir dayanışma ve etkin bir anlaşma sağlanabilmektedir. Nitekim Fisher'a göre, aynı toplum içinde farklı bir dil veya lehçenin kullanılması, o toplumun üyeleri arasındaki mesafenin açılmasına, hatta düşmanlığın ortaya çıkmasına neden olabilecek bir potansiyele sahiptir (1973:205). Bu bağlamda dil hemen her zaman, toplumları bir arada tutan en önemli araç olarak görülmüştür. Yukarıdaki ifadede de görüleceği gibi, eğer aynı toplumu paylaşan insanlar arasında farklı diller konuşulacak olursa, bu durum o toplumun bölünmesiyle sonuçlanabilir. Örneğin 20. yüzyılda sömürgeciliğin ve emperyalist güçlerin zayıflamasıyla, yeni devletler ve doğal olarak yeni diller ortaya çıkmıştır. Bu süreçte dil çoğu zaman milliyetçiliğin baş aktörü olagelmiştir. Sapir'in "konuşma içgüdüsel olmayan, edinilmiş, 'kültürel' bir işlemdir" (1921:2) tanımından yola çıkılırsa, bu durumun dil ile kültür arasındaki yakın ilişkiden de kaynaklandığı söylenebilir. Dil, bir kültürün yaşatılması için en önemli araçlardan biridir ve ancak o kültürün kendi unsurları ile geleneklerinden beslenir. Çünkü dil, Kramsch'ın ifadesiyle, konuşulduğu toplumun kültürel gerçekliğini ifade eder, somutlaştırır ve simgeler (1998:3).

Benzer bir durum 20. yüzyılın daha başlarında İrlanda'da Leydi Gregory, W.B.Yeats ve Edward Martin gibi şair ve yazarların İrlanda Tiyatro Hareketini kurmak üzere harekete geçmesi sürecinde yaşanmıştır. Yıllardır İngiltere'nin güdümünde İngiliz İngilizcesiyle oyun yazan İrlandalı yazarların, artık kendi halk dilinde, kendi halk öykülerini, kendilerine ait mekân ve koşullarda ortaya koymaları gerektiği düşüncesi, bu hareketin çıkış noktası olmuştur. Bu tür bir milliyetçi bakışa sahip tiyatro hareketi 1904 yılında kapılarını halka açmıştır. Bu tarihten kısa bir süre önce Yeats, John Millington Synge ile Paris'te buluşmuştur. İrlanda tiyatro tarihi için en önemli buluşmalardan biri olarak kabul edilen bu görüşmenin ardından Synge, Yeats'in tavsiyesi ve ısrarı üzerine, Paris'te ya da Roma'da yaşayıp İrlanda için yazmasının pek yararlı olmayacağını, Fransız yazar ve şair Racine'i taklit ederek yeni bir şeyler ortaya koyamayacağını fark eder. Bunun üzerine belli aralıklarla İrlanda'nın az gelişmiş uzak köşelerinden biri olan Aran Adaları'na gider. Amacı, orada yaşayan yerli halkın arasında kalıp, orada gördüklerini, duyduklarını ve yaşadıklarını yine oradakilerin ağzından yazmaktır. Nitekim öyle de yapar. *Babayiğit* (The Playboy of the Western World) adlı oyununun ön sözünde bu durumu şöyle aktarır:

Öbür oyunlarımda olduğu gibi "Babayiğit"i yazarken de kullandığım kelimelerin – bir ikisi bir tarafa bırakılacak olursa – hepsini ya İrlanda köylülerinden ya da daha gazete okumaya başlamadan önce çocukluğumun geçtiği yerlerde işitmişimdir... Bu halkın hayal gücüne neler borçlu olduğumu açıkça söylemek, benim için bir zevktir. İrlanda köylüsü ile içli dışlı olup yaşayan herkes bilir ki, bu oyunda rastlanan en çılgınca sözler ve fikirler, Geesela veya Varraroe yahut da Dingle koyunda, küçük bir tepenin yamacında bulunan herhangi bir kulübede işitilenlerle karşılaştırılınca gayet akli başında, uslu sözlerdir (2003:13).

Synge, çiraklık dönemini bu adalarda geçirmiş ve köylülerin şiirsel konuşma dilini özümsemiştir (Çapan 1993:4). Burada geçirdiği yılların ardından *Denize Giden Atlılar*, *Ermişler Pınarı* ve *Babayiğit* gibi unutulmaz oyunlar yazan Synge'in bu oyunlarında, özellikle *Babayiğit*'te karakterler, bir başka İrlandalı yazar olan G. Bernard Shaw ya da Oscar Wilde'in karakterlerinin konuştuğu İngilizceyle değil, kendi köylerinde konuştukları İrlanda lehçesiyle konuşurlar. Bu bağlamda bu tür oyunlar İrlanda için büyük bir yenilik sayılabilir, çünkü tiyatro tarihçisi ve eleştirmeni Malone'un da belirttiği gibi, İrlanda'da 1901 yılına kadar İrlanda'nın kendi diliyle oyun yazılmamıştır (1929:2). Yine bu duruma paralel olarak, 19. yüzyılın sonlarına kadar İrlanda'da ulusal boyutta bir tiyatrodan bahsetmek de olanaksızdı. Nitekim Synge bu oyunu yazarken, İngiltere'ye karşı İrlanda milliyetçiliğinin, İrlanda'nın kendi diliyle yürütülebileceğini vurgular gibidir. Çünkü dili özgürce ve rahatça konuşabilmek, o dili kullanana, önüne geçilemez bir özgüven ve benlik duygusu kazandırabilmektedir. Ona göre İrlandalılar İngilizlere karşı böyle bir duyguyla hareket etmelidir. Nitekim oyundaki Christy Mahon karakteri dili daha iyi, etkili ve güçlü kullanarak, sığındığı köydeki insanları önce etkiler, sonra onların hayranlığını ve saygısını kazanır. En sonunda ise pısrık, korkak ve dışlanmış bir kaçak olarak geldiği bu köyden cesur, kendine güvenen ve dışlayan bir kahraman, bir babayiğit olarak ayrılır.

Bu çalışma; toplumlara kimlik kazandıran, kimlik, varlık ve kültürlerini yüceltip devam ettirmelerini sağlayan dilin, bireylerin de buldukları çevrede öne çıkmalarını ve popüler olmalarını sağladığı, bir kahraman yaratılmasına katkı sağladığı iddiası üzerinde odaklanacaktır. İrlanda örneğinde olduğu gibi, bir toplumun milliyetçilik duygusunu kamçılayan dil, benzer şekilde insana da, bulunduğu çevrede etkili ve etkin olma fırsatı sağlar. Özellikle konuşma becerisi, dili kullanmaktaki hüneri, hitabet yeteneği, bir başka deyişle retorik sayesinde kişi, çevresindekileri kolayca etkileyebilmekte ve kendini onların gözünde kahraman olarak gösterebilmektedir.

John Millington Synge ve Başyapıtı: *Babayiğit* Oyunu Üzerine Bir Karakter Çözümlemesi

İrlanda'nın doğusunda kalan, ıssız sayılabilecek Aran Adaları'nda Mayo adlı küçük bir köyde geleneklerin, dini otoritenin ve oturmuş toplumsal değerlerin kuklası olmuş Shawn karakteriyle, ondan daha cesur, daha mantıklı ve daha becerikli Pegeen ve onun vurdumduymaz babası ile arkadaşlarının doldurduğu kaçak bir meyhane, bu oyunda olayların kurgulandığı mekândır. Ruhsuz, hareketsiz, heyecansız ve sıkıcı bir yaşantıyı paylaşan yöre sakinleri, o toplumun kendilerine sunduklarıyla yetinen, daha doğrusu yetinmek zorunda kalan kişilerdir. Fütursuzca içki içmek için her fırsatı değerlendiren baba ve arkadaşlarının; o bölgenin dini otoritesi sayılan Peder Reilly'nin aktardığı yasaklara karşı çıkmayan, geleneksel uygulamaların temsilcisi olan Shawn'un doldurduğu ilk sahnede bir tek Pegeen vardır, 20'li yaşlarda bir genç kız olmasına rağmen sağduyulu, yenilikçi, becerikli ve herkesten farklı görünen. Örneğin bir gece arkadaşlarıyla içki içmek için köyün uzak bir köşesine gidecek olan babasına, "Ben tuhaf bir kızsam sen de tuhaf bir babasın. İnsan hiç gece karanlığında tam on iki saat kızını yalnız bırakır mıymış," (1993:6) diyerek karşı çıkar. Peder Reilly genç bir kızla erkeğin, evlenmeden, aynı evde bir gece geçirmesini yanlış bulup yasakladığı için o gece meyhanede kendisine eşlik etmeyi reddeden sözlüsü Shawn'un sesini taklit edip, "Ben sana gecenin bu karanlığında, korkudan ödüm patlamadan tam on iki saati nasıl geçireceğim diye sorarken, Peder Reilly filan deyip canımı sıkmayı bırak," (1993:4-5) diyerek ona çıkışır.

Bu denli korkak ve umursamaz erkek karakterlerin ve onlardan çok farklı bir genç kızın doldurduğu sahnede, gece karanlığının dış dünyayı daha yeni esir aldığı bir saatte, Christy meyhaneden içeri girer ve ancak kısık bir sesle, "Tanrı hepinizi korusun," der. İçeridekilerin peş peşe gelen merak dolu sorularına tereddütle karışık, savuşturma amaçlı kısa cevaplar verir. Konuşmasında oyundaki hemen hemen tüm karakterlerde gözlenebilen güçlü halk ritimleri vardır ve biraz da hayal gücü parıltıları gözlenmektedir. Ancak yine de sözleri düzyazı havasındadır ve etkileyicilikten uzaktır. Örneğin oradakilerin arasında daha sonra çok ünlü olmasını sağlayacak öyküsünü ilk kez anlatırken bile son derece yalın ve sade bir dil ve süssüz bir anlatım kullanır: "Elimdeki çapayı sadece şöyle bir kaldırdım ve düşerken kafatasının kenarına çarpıverdi. O da hemen ayaklarımın dibine boş bir çuval gibi yığılıverdi. Ne bir hırlama çıktı ondan, ne bir inilti" (1993:11). Cümlede birbirinden kopuk ifadeler ve zorlama gibi duran, adeta klişeleşmiş 'çuval gibi' benzetmesi bulunmaktadır. Yaptığı işin aslında abartılacak bir şey olmadığını ifade etmek istercesine kullandığı 'sadece' zarfı, bir anlamda onun kendisine bakışını da vermektedir. Kendisine değer vermeyen, kendini önemli bulmayan, hatta kendine acıyan biridir Christy.

Nitekim öyküsünde anlattığı iş, daha doğrusu işlediği suç için Pegeen'in ona iltifat üstüne iltifat yağdırması, onun daha önce yaşadığı yerde krallar gibi yaşamış olabileceğini söylemesi karşısında Christy, şu sözleriyle kendini tam tersi bir şekilde tasvir eder: "Krallar gibi ha? Ne gezer. Sabah şafak vaktinden akşam gün batımına kadar çalışır çabalardım, didinip dururdum ve geceleri dağlara çıkıp izinsiz tavşan avlamaktan başka eğlence nedir bilmezdim" (1993:15).

Bu konuşmaların ortasında Pegeen'in ona "aristokrat bir duruşunun ve soylu bakışlarının ve cesur bir yüreğinin" olduğunu söylemesi karşısında Christy, şaşkınlıkla memnuniyet arasında "Ben mi?" diyebilir ancak. Kendiliğinden çıkan bu soru, aslında Christy'de, eleştirmen Kilroy'un da belirttiği gibi, bir dönüşümün, kendini tanıma ve keşfetme sürecinin de başlangıcı sayılabilir (1968:440). Karşısında onu dinlemeye hazır, ona hayran ve onun için sözlüsüyle tartışıp, babasını ikna eden bir kız vardır. O güne dek kimseye kendini dinletemeyen Christy, kendine duyduğu güvenle daha renkli ve uzun, bir o kadar da etkileyici cümleler kurmaya başlar:

On bir uzun gündür dünyayı dolaştım, kâh kuzeyimde kâh güneyimde, büyüğünden de geçtim hendeklerin küçüğünden de, gözümün alabildiğine taşlı tarlalar gördüm uçsuz bucaksız, yer yer bataklıklar, kırlar; senden daha çevik kızlar gördüm oralarda ve erkeklerle kırıştıran kadınlar; ama sana benzeyen birini, sen gibisini görmedim (1993:14).

Yukarıdaki cümleyle karşısındaki kadını yüceltmeyi ve onun ilgisini çekmeyi başaran Christy, kelimelerin insanların üzerindeki gücünü ve kendisini ifade edip aktarmadaki başarısının, onun insanların gözündeki değerini arttırdığını fark etmiştir artık. "Yazılı veya sözlü her söz, ölü bir dildir, ta ki onu dinlemeye hazır ve istekli bir dinleyici bulana dek,"¹ diyen İngiliz yazar R. L. Stevenson'un bu ifadesi, Christy'nin, onu dinlemeye ve ondan etkilenmeye hazır bir topluluk önünde konuşurken geçirdiği süreci de vurgular gibidir. Bir başka deyişle, kendini ifade etmeye başlamadan önce bir ölü gibi yaşayan Christy, konuşma becerisi sayesinde canlanmış ve dirilmiş gibidir. Nitekim bu sözlerine bakıldığında 'dünyayı yürümek' gibi abartılı bir sözün, 'on bir uzun gün' gibi dar bir zaman dilimine sığdırıldığına dair ayrıntılarla ve 'küçük hendek, büyük hendek' ya da 'kâh kuzeyimde, kâh güneyimde' gibi ritmik yinelemelerle birleştiği ve kadınlara yönelik somut ve açık sözlü sıfatlarla bittiği görülür (Kilroy 1968:440). Oyuna ilk girdiği sahnede 8-10 kelimeyi geçmeyen cümlelerle soruları savuşturmaya çalışan Christy, şimdi 20-30 kelimeyi art arda sıralayarak anlatımlarını süslemekte ve içindeki gizli kalmış Christy'yi bir anlamda ortaya çıkarmaktadır. Christy'deki bu şair kimliğinin farkına varan Pegeen, onu kendi toplumundan dışlanmış, yalnız, sürekli olarak bir yerlerde

1 <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/spoken.html>

dolaşmaya zorlanmış, şiir dilini çok iyi kullanabilen İrlandalı bir 18. yüzyıl şairi olan Owen Roe O'Sullivan'a benzetir.

Şair benzetmesi Christy için çok önemlidir. Çünkü insanların doğru dürüst konuşmadığı ve kendilerini ifade edemediği bu tür toplumlarda iyi öykü anlatma ve dili bir şair gibi ustaca, etkili kullanmak, kahramanlıkla eşdeğer kabul edilmektedir. “Şairler ve okuyucular kelimeleriyle ve hareketleriyle anlamlar yaratırlar.” diyen Kramsch'ın bu yorumu, Christy'nin bu toplumda kabul görmesini açıklar (1998:6). Christy, bu topluluğun daha önce karşılaşmadığı, belki hayal bile edemediği anlamları, söz ve davranışlarıyla onlara aktarmayı başarır ve kahramanı olmayan, kahraman arayışında olan bu toplumun beklediği kahraman tiplemesi olarak, genç kızlar başta olmak üzere, insanları kendine hayran bırakır, adeta büyüler. Nitekim bu yönüyle Pegeen'in gözünde büyüyen ve yüreğini fetheden Christy'nin bu meyhaneye ve köye sığınmadan önceki yaşantısına bakıldığında, onun zalim bir babanın zavallı oğlu olarak aslında çok mutsuz olduğu görülür. Tek mutlu olduğu an, kendi ifadesiyle, doğada tek başına kaldığı ve yalnızlığını doğadaki canlılarla paylaştığı anlardır:

Oralarda güzün açan güneşler gibi güler yüzlü ve neşeli olurum. Bir yana oturur, kuzeyden güneşin çekildiğini, küme küme sislerin dağıldığını seyrederdim. Derken bir tavşan sesi işittim mi katırtırnaklarının arasından dörtlüye koşar, peşine düşerdim. Sonra canım istediği kadar avlanınca yürüye yürüye eve dönerdim (1993:15).

Bu sözlerle, doğanın kucagında geçirdiği mutlu saatleri anlatır Christy. Bunu yaparken artık daha hünerli ve etkileyici bir dil kullanmaya başladığını işaretlerini de vermektedir. Başlıca malzeme olarak güneş, ay ve yıldızları kullanıp yaptığı benzetmeler daha bir usta işi olmuş, doğaya ait tasvirleri daha bir yaşanmışlık kokmaya ve müzikalite, yani şiirsel ritim ve ahenk kendini daha çok hissettirmeye başlamıştır. Doğanın, sakin ve huzur veren müziği, görkemli, bir o kadar da mütevazı mimarisi ve zengin, eşsiz görselliği ve çeşitliliğiyle bir şair için en iyi eğitim yeri olduğu düşünülürse, Christy'nin içinde derinlerde gizli kalmış ya da bırakılmış bir şairin, söz ustasının yattığını tahmin etmek zor olmayacaktır. Oyunun yazarı Synge de, kendi ifadesiyle, bu tür bir yerde bulmuştur etkili ve yoğunluklu bir dil kullanımını. Ona göre, şehirde yaşayıp bir şeyler yazmaya çalışan yazarlar, Mayo gibi, halk kültürü ve dilinin hayal gücüyle birleştiği yerlerde yazanlara göre şanssızdırlar:

İrlanda'da biz, belki birkaç yıl daha ateşli, zengin ve ince bir hayal gücüyle karşılaşabileceğiz. Bu nedenle, şimdi yazmak isteyenlerimiz, yerel yaşamın, baharı unutulmuş, hasadı ancak anılarda bir iz olarak kalmış, sazlık damları kiremitlerle örtülmüş yerlerdeki yazarların yoksun kaldıkları bir üstünlükle işe başlamış olurlar (Synge 2003:14).

Christy'nin doğaya ait benzetme ve tasvirlerdeki ustalığı, onları kendi hayatının içindeki olay ve kişilerle ilişkilendirmesi, özellikle Pegeen'i kendine hayran bırakmaya yetmiştir. İlk perdenin sonunda Pegeen ile Dul Quin'in onu kendi evlerinde ağırlamak için ağız dalaşına girişmeleriyle, ondaki bu önemlilik duygusunu son derece artırır ve perdeyi şu sözlerle bitirmesini sağlar: "Oh be, temiz bir yatak, üstelik yumuşak. Büyük şans, sonunda kendimi kazandım işte – iki güzel kadın benim gibi biri için kavga ediyor. Şimdi düşünüyorum da, niye budalalık edip daha önce öldürmemişim babamı" (Synge 1993:20).

İkinci perde başladığında Christy, bir önceki günkü Christy'den çok farklıdır. Sahnenin başında kendi kendine yaptığı uzun konuşmanın içinde, "Ben zaten yakışıklı olduğumu bilirdim. Memleketteki ayna bu melek gibi gözlerimi şaşkaloz gösterirdi. Bunda sonra daha da güzelleşirim. Cildim yumuşar, parlaklaşır; ömrüm tüm günleri tarla sürüp gübre küremekle geçen o hantal delikanlıları gibi olmaz," (Synge 1993:21) diyerek, ilk perdede kendini olumsuz ve karamsar kelimelerle tasvir eden Christy'den ne denli uzaklaştığını ve aslında ona yabancılaşırken, bir anlamda kendi içindeki kahramana yaklaştığını da ortaya koyar. Artık kendini güzel ve yakışıklı bulmaktadır. Aslında onun bu öz beğenisi, 1. perdenin sonlarına doğru Pegeen'le konuşurken ortaya çıkmaya başlamıştır. "Burada rahat edersin Christy Mahon, sana kimse sataşmaz, senin gibi değerli bir delikanlı artık hayatın tadını çıkarmalı doğrusu," diyerek, onu bir anlamda şımartan Pegeen'in sözünü keserek, "Öyle tabii... Hem de benim gibi yakışıklı, güçlü ve cesur, di mi?" (Synge 1993:16) der Christy, kendini önemsemeye ve değerli bulmaya başladığının bir göstergesi olarak. Aynaya bakarken kendini beğenmesi, kendine ait güzel şeyleri fark ettiği veya güzel olmasa da kendine ait şeyleri güzel bulmaya başladığı şeklinde yorumlanabilir. Yeni gelişen bu öz beğeni, onun kendini gerçekleştirme yolunda attığı ilk adımlar olarak kabul edilebilir. Yine 1. perdede 'sadece' kelimesini kullanarak basit bir olaymış gibi anlattığı öyküsünü, 2. perdenin hemen başında aynı öyküyü dinlemek için dere tepe aşır geldiklerini söyleyen dört genç kızın yoğun isteği üzerine anlatırken daha süslü ve abartılı bir dil kullanır; daha özgün imge ve benzetmeler kurarak, olayı daha ayrıntılı bir şekilde yeniden anlatır. Nitekim eleştirmen Spacks, Christy'nin kendine güveninin arttıkça daha da etkileyici ve görkemli eğretilmeler, benzetmeler ortaya koyduğunu ifade eder ve kişinin dil kullanımındaki becerisinin artmasının, kendisine duyduğu güvenle paralellik gösterdiğini vurgular (1998:7). Ben-Amos eğretilme için, belirli bir duruma, kişiye veya eyleme iki semantik alanın bir araya gelmiş anlamı kazandırdığını ve bu nedenle, kullanılan ifadenin tumturaklı, yani retoriğe dayalı anlamını arttırdığını ifade eder (Duranti 2001:148) Dolayısıyla Christy'nin konuşmalarına giderek daha çok benzetme ve eğretilme katması da hem etkileyciliğini artırır hem de içinde bulunduğu toplumun kültürel zenginliğini yansıtır, çünkü bu tip

imge ve benzetmeler, eğretileme ve örnekler, içinde büyüdükleri toplumun tarih ve kültüründen beslenir. Christy hem onlara ait benzetme ve imgeleri kullanarak onlardan biri olduğunu, hem de bunları etkileyici bir şekilde aktararak onlardan daha üstün olduğunu gösterir.

Christy'den etkilenen kızlar köylerindeki tekdüze, renksiz ve sıkıcı yaşamlarından kurtulmak için Christy'ye ve öyküsüne adeta bir kurtarıcıymış gibi bakarken, aslında Christy de eski korkak, pısrık ve kendine güvenmeyen kimliğinden sıyrılıp daha saygın, daha yetkin, kendinden daha emin ve daha popüler bir Christy olmak için onlara, onların beğeni ve ilgisine kurtarıcı gözüyle bakmaktadır. Anlattıklarının onlara ilgi çekici ve olağanüstü geldiğini ve özellikle de anlatımını süslemesinin onları derinden etkilediğini fark eden Christy, 1. perdede yalın bir dille ve sade bir anlatımla, 'sadece' gibi anlamı daraltan bir zarfla giriş yaptığı öyküyü, 2. perdede hayal gücünü de kullanarak süsler ve şu ifadelerle zenginleştirir:

"Ya bu gece gidersen ya da senin kemiklerini kırarım," dedi. "Elindeyse kır bakalım!" dedim... Tam o sırada tepeyle bulutun arasında güneş çıktı. Yüzüme vurdu. "Tanrı seni affetsin," deyip tırpanı havaya kaldırdı. Ben de "Asıl seni," deyip çapayı kaldırdım. Tırpanla şöyle üzerime saldırdı. Ben doğuya doğru zıplayıverdim. Sonra sırtımı kuzeye verip şöyle bir döndüm. Kafatasının tepesine güzelce bir indirdim; tabi hemen yere serildi. Kafası ta gırtlığına kadarki tümseğe dek yarıldı (1993:25).

Öykünün içeriğindeki ve anlatımındaki değişim, yazarın, Christy'nin bu konuşmaları yaparken ruh hâlini tanımlayan sahne talimatlarında da görülür. İlk perdede aynı olayı korkuyla karışık bir tedirginlik içinde kısık bir sesle bağırarak anlatan Christy, sanki yaptığından korkmuşçasına konuşmasını kısa keser. Ancak şimdi daha ağır bir anlatımla, bedensel dilini ve ruhunu da katarak yaptığı konuşmasını memnuniyet içerisinde, özgüvenle ve yaptığından gurur duyuyormuşçasına sürdürür ve sesini hep gür, başını hep dik tutar.

Dört genç kız, öyküyü anlatış biçiminden, yani dili kullanmaktaki hünerinden ve de öyküde yaptığını söylediği eylem için gösterdiği olağanüstü cesaret ve beceriden ötürü Christy'yi iltifat yağmuruna tutarlar. Christy'nin bu anlatımına bakıldığında, şiirsel beceri ve yeteneğinin oldukça geliştiği görülebilir. Ayrıca bu anlatımında 'deyip' gibi aktarma ifadelerle olayı teatral bir boyuta taşır ve kuru bir anlatım olmaktan kurtarır; 'güneşin tepede görünmesi', 'doğuya zıplayıverdim', 'sırtımı kuzeye verip döndüm' gibi başka görsel ayrıntılar da son derece belirgindir ve öyküyü hareketlendirip daha eğlendirici kılar. Bunların dışında 'kafası gırtlığına kadarki tümseğe dek yarıldı' gibi, epik anlatım üslubu içindeki abartılı bir betimlemeyi de öyküsüne kasıtlı olarak dâhil etmesi, dramatik etkiyi amaçladığını gösterir. Yine babasının elindeki tırpana karşı küçük bir çapayla karşılık vermesi, onun kahramanlık ve cesaretini daha da artırır. Bu bir

anlamda güç ve yetki sahibi olana karşı, zayıf olup yönetilenlerin mücadelesidir. Yaşadığı toplumda çapa, çiftçi sınıfını temsil eden ilkel bir alet iken; tırpanın, büyüklüğü ve keskinliğiyle yöneten sınıfı temsil ettiği söylenebilir. Christy bu ayrıntıların hiçbirini öykünün ilk anlatıldığı an dile getirmemiştir. Dolayısıyla bunların, Christy'nin artan öz güveniyle beraber dile gelen hayal gücünün bir ürünü olduğu da söylenebilir. Yaptığı işe daha bir kahramanlık havası katmak ve aslında kendini daha bir yüceltmek için, yalana da başvurup babasının ona saldırdığını söyler. Benzer şekilde, 1. perdede öyküsünü anlatırken geçiştirerek bahsettiği bir kadınla ilgili ayrıntıları bu dört kıza anlatırken, onun yine dili kullanmaktaki ustalığını görebiliriz: "Yürüyen bir felakettir o, tepelerin ötesinde; kırk beş yaşında; hem de tam yüz elli kilo; bir ayağı topal, bir gözü kör. Herkes bilir, gencine, ihtiyarına bakmaz, herkese sarkıntılık eder" (1993:24). Kızların, onun, babasını neden öldürdüğüne dair sorusuna cevap verirken, bu ifadede tanıttığı dul kadınla evlenmeye babası tarafından zorlandığını söyler. Babası sırf ekonomik nedenlerle onunla evlenmesi için ısrar edince, evlenmemek için de babasına karşı geldiğini ve oradan kaçtığını ekler. Burada cesaretinin yanı sıra kendi özgür iradesini de hayata geçirir Christy. Sanki bu yönüyle, Pedere karşı gelemeyip Pegeen'i o gece karanlığında o meyhanede yalnız bırakmayı göze alan Shawn'un antitezidir; geleneklere, ahlak ve din kurallarına, toplumsal beklenti ve yaptırımlara karşı gelecek kadar gözü pek biri olduğunu bir anlamda ispat etmiştir.

Christy bu kızları da anlattıklarıyla ve diliyle büyülemişken oraya gelen Pegeen, kıskanç ve sinirli tavırlarla, meyhanede Christy'nin etrafında toplanmış olan kızları kovar. Christy onunla baş başa kaldığında, ona yalnızlığını tasvir ederken yine güzel ve zengin görsel ayrıntılar kullandığı gibi, geniş zaman anlatımıyla da dramatik etkiyi artırır:

Gece vakti kasabalardan, iki yanında ışıklar yanmış yollardan geçersin, gurbete düşersin; önüne bir köpek çıkar, arkandan bir köpek havlar; büyük şehirlere yaklaşırsın; her hendek gölgesinden bir öpüşme, sevişme sesi gelir. Sen oradan karnı aç, yüreğin kırık geçersin de yapayalnız olmaz mısın hiç? (1993:28).

Oysa yine Pegeen'e ilk perdede kendi köyündeki yalnızlığı anlatırken bu kadar çarpıcı ifadeler kullanmamıştır. Orada daha çok kendine acıyan bir adamın yalnızlığı görülmektedir:

Babamı öldürdüğüm güne kadar tüm İrlanda'da benim kim olduğumu kimse bilmezdi. Yerdim, içerdim, uyurdum, uyanırdım; kendi hâlinde, sessiz sedasız bir adamcağızdım işte. Kimsenin aldıracağı bile olmazdı... İnan kızlar da aldırma zardı. Sana yalan söylemeyeceğim; orada dilsiz yabani hayvanlardan başka kimsecikler yoktu bana önem veren (1993:15).

İlk perdedeki tasvirde Christy, fiziksel eylemlerden ve çevresindekilerin onu fiziksel olarak algılayamamasından yakınırken, 2. perdedeki tasvirde insanların yaptıkları ve doğanın ona sundukları karşısında kendini ruhsal boyutta yalnız bulur. Aslında iki tasvir de aynı dönemi, Christy'nin kendi köyünde geçirdiği günleri resmetmektedir. Ancak ilk anlatımında merkeze başkalarını koyan Christy, ikinci anlatımında kendini merkeze koyar gibidir. Bir başka deyişle, koca bir dünyanın içindeki küçük bir adam olarak görmez artık kendini; dünya, adeta onun gibi büyük bir adamın etrafında dönen küçük bir figürandır artık.

Tüm bu olaylar gelişirken, Christy 2. perdenin sonuna doğru babasının hâlâ hayatta olduğunu öğrenir ve Dul Quin'le bu konuda yaptığı konuşmada beddua ederken ve şiddet içerikli sözcükleri kullanırken yine son derece başarılıdır: “İnşallah onun bir tek dişi kalsın, o da çürük, ağrıyan bir diş olsun; bir gözü çıksın, öbürüyle de yol başlarında cehennemden yetmiş bin zebanisinden başka bir şey görmesin; bacakları kesilsin de kızgın mezarlara tahta bir bacakla aksaya aksaya girsin, e mi?” (1993:35). Ancak Kilroy'un da belirttiği gibi, belki de babasının geldiğini öğrendiği ve söylediği yalanların ortaya çıkacağından korktuğu için dili kullanma becerisinde kısa süreli de olsa bir düşüş gözlenir (1968:440). Dul Quin'e babasıyla ilgili olarak verdiği cevapta sabırsızca ve acemice cümleler kurar: “Ölmüş gibi yapsın da sonra farenin peşine düşen kedi gibi ardımdan gelsin ha! İrlanda'nın bu güzel kadınlarıyla benim aramı açsın ha! Kendi de bir mal olsa bari; leş gibi mübarek, kaldır denize fırlat” (1993:35). Sahne sonuna kadar bu şekilde geleneksel şiir kalıplarını aşamaz Christy; sanki bir an nutku tutulur.

İlk perdede spor deyince gece vakti dışarıda kendi kendine kalmayı ve tepelerde izinsiz avlanmayı anlayan Christy, 3. perdenin başında o yörede erkekler arasında yapılan yarışların tümünde birinci olur. Alkış ve övgülerle omuzlarda taşınan Christy, yine bir dil ustası olarak karşımıza çıkar. Christy ödül ve tebrikleri kabul ettikten sonra Pegeen'le baş başa kaldığında, onun bakışlarında bilgi yıldızının parıldadığını söyleyip onu tekrar tekrar gökyüzüyle eşleştirir; daha sonra da ona tutkulu bir şekilde aşkını ilan eder: “Senden mi ayrılacakmışım? Öyle bir şey yapacağım yok benim; hele bi havalar ısınmaya başlasın dört beş ay sonra, senle ben kol kola gezeriz. Neifen'de akşamları çiy yağdığı vakit dolaşmaya çıkarız. O zaman her yanı güzel kokular sarar. Belki de yeni ay tepelerin ardından yavaş yavaş gözükmeye olur” (1993:46). Etraflarını çevreleyen doğadan seçilmiş bir dizi eğretileme, benzetme ve imgeyle ve duygusal yoğunluğuyla dikkat çeken bu konuşma karşısında Pegeen, ona hayranlığının daha da arttığını ve onun gibi cesur, babayığit biriyle beraber olduğu için kendisini son derece şanslı hissettiğini ifade eder. Bunun üzerine Christy daha da şiirsel bir üslup takınarak en coşkulu konuşmasını yapar: “Ben şöyle iki kolumla beline sarılıp da dudaklarından öpmeye başladım mı, benim

âşıklığım gizli kapaklı mıymış, değil miymiş anlarsın. O zaman o yaldızlı sandalyesinde binlerce yıldır yapayalnız diye yüce Tanrı'ya bile acıyacağın gelir" (1993:46).

Pegeen artık onunla evlenmek için sabırsızlanan bir kızdır, çünkü Christy'nin, babasını öldürmek gibi vahşice bir şiddet eylemini benzersiz bir cesaret ve soğukkanlılıkla yapmış olması ve kelimeleri müthiş bir ahenk, ritim ve bütünlük içerisinde kullanması onu ayartmıştır. Eleştirmen Ganz da bu düşünceye paralel olarak, Christy'nin 'konuşmasıyla büyüleyici ve etkileyici bir güce sahip olan sanatçı'yı temsil ettiğini ifade ederken (1967:62), Hirsch böyle bir yeteneğe sahip birinin de Mayo gibi ilkel topluluklarda öne çıkabilmesini doğal karşılamaktadır. (1983:113) Çünkü bu topluluklarda öykü anlatma ve dili ustaca kullanma gibi meziyetlere büyük saygı duyulmaktadır. Pegeen'in "Senin gibi tatlı diller dökebilen, güzel konuşabilen bir delikanlıyı hangi kız görse, kalbini hemencecik ona kaptırır," (1993:46) sözü bu durumun açık bir göstergesi olarak görülebilir.

Oyunun sonlarına doğru Pegeen'in de aralarında olduğu köylüler, Christy'nin babasının ölmediğini öğrenirler. Özellikle Pegeen, Christy'yi yalan söylemekle ve vahşet, şiddet dolu bir eylemi aslında gerçekleştirmemekle suçlar. Daha yarım saat önce ona sonsuz bir sevgi ve saygı duyan, ondan övgüyle bahseden Pegeen, şimdi ona düşmandır: "Biz de onu pohpohladık durduk. Şöyle hafifçe vurmuş, sonra da korkusundan tabanları yağlayıp kaçmış meğer. Defol buradan, gözüm görmesin seni artık... Gözüm görmesin bu haini. Yoksa bu yalan kumkumasına, bu serseme küfür ede ede kendim de el âleme rezil olacağım" (1993:51). 2. perdede babasının sağ olduğu haberinin ardından dili kullanma becerisi açısından afallayan Christy, ihanetten kaynaklanan şaşkınlığına ve hayal kırıklığına rağmen bu kez şiirsel yetisinden ve gücünden bir şey kaybetmez, çaresizlik içinde de olsa şu sözlerle kendini savunur: "Demek, ya gene eskisi gibi çile dolduracağım ya da serseriler gibi başımı alıp kaçacağım; şu yoksul ev senin, bu yoksul ev benim dolaşıp duracağım; Ağustos sıcaklığında yolların tozundan boğazım çamurlanacak, Mart yelleri iki yanımda eserken böğürlerim ıslık çalacak, ha?" (1993:52). Ona Pegeen'den yardım istemesini söyleyen bir kıza ise, kendine duyduğu özgüven ve ustalığıyla cevap verir: "İstemem! Keel fundalıklarından gece yarısı doğan bir ay bile ona rastlarsa göğsü kabarır. Ama keşke onun o ateşli yüzünden yüreğim tutuşmasaydı da böyle sersemlikler yapmaz olaydım keşke!" (1993:52).

Christy'nin Pegeen için böyle bir cevap verip onu hayatından çıkarması son derece anlamlıdır. Kızlar tarafından o güne dek horlanmış, aşağılanıp dışlanmış olan Christy'ye ilgi gösterip onu seven ve aslında onun da sevdiği ilk kızdır Pegeen; ayrıca oyunda Christy'de gözlenen dönüşümün baş mimarı sayılabilir. Onun Christy'ye duyduğu ilgi ve beğeniyle başlayan bu dönüşüm,

onun bu duyguları terk etmesiyle yarım kalmaz; aksine sonuca kavuşur ve tamamlanır. Çünkü Christy bir dağın tepesindeki ufacık bir kar yığınının, yani çevresindekilerden ilk bakışta farklı olmayan hâliyle o köye gelmiş, ancak o tepeden aşağı yuvarlanıp büyümeye, çığ olmaya başlamıştır. Artık önünde kimse duramayacaktır.

Nitekim bu konuşmaların hemen ardından babasını gören Christy, onu bu defa insanların gözü önünde ikinci kez öldürmeye kalkar. Tüm amacı, son bir çabayla Pegeen'i ve şöhretini geri kazanmaktır. Başkalarından onay alma arzusundan kaynaklanan ikinci hamle pek de kahramanca kabul edilmeyebilir. Kendine o kadar güvenmektedir ki, o ondan sonra yapacağı her şeyin oradakiler tarafından kabul görüp alkışlanacağına inanır. Ancak daha önce babasını nasıl öldürdüğünü anlattığında ona hayran olan, onu kahraman ilan eden halk, bu kez olayın somutlaşmış eylem hâline tanık olunca onu linç etmeye kalkar. Aynı grubun farklı koşullarda da olsa aynı eyleme duydukları tepkideki bu farklılık bile sözün ve dilin insanları etkileme gücünü göstermek için yeterlidir. Hatta Hirsch'un de belirttiği gibi, tüm bunlar olup biterken, oyunun en önemli aktörünün dil olduğu söylenebilir (1983:114).

Christy'yi linç edilmekten, ayağa kalkıp oraya gelen babası kurtarır. İşte o an fark eder, kendini gerçekleştirmek ve kendi olabilmek için 'oradaki aptallara' ihtiyacı olmadığını. Böylece, başkalarının onunla ilgili görüş ve fikirlerine bağımlılıktan kurtulup, gerçek anlamda özgürlüğe ilerler. Artık ne yalana ihtiyacı vardır kendini ispat için, ne de sıra dışı bir şiddet eylemine. Kendini gerçekleştirme sürecini artık tamamlamış görünen Christy'den geriye şiddet eylemleri değil, söz söyleme ve dili kullanma becerisi kalmıştır. Spacks bu durumu şu sözlerle aktarır: "Eylem adamı olarak Christy, öykü anlatıcısı olan Christy'ye göre daha az kahramansı niteliklere sahiptir" (1988:12-13). Yani Spacks şiddet eylemlerinde bulunan Christy'den çok, dil kullanıcısı Christy'yi kahraman olarak görmektedir. Christy'nin kendisi de bu durumun farkında gibidir. Babasını ikinci kez öldürme girişiminden sonra çevresindeki topluluk, "Sapıtılmış bu, delirmiş... Herkes kaçsın," diye telaşla bağışınca, onlara bakıp şöyle konuşur: "Eğer ben deliysem, şairlerin en büyüğüne bile taş çıkartacak sözleri söyleyen kim! Yarışlarınızı kazanan kim!" (1993:53). Oyun boyunca kendinden bahsederken ilk kez, babasını öldürdüğü için övünmemiş ve onların gözünde katil ve cesur Christy'den çok, şair ve şampiyon Christy olduğu için önemli bir kahraman olduğunu dile getirmiştir. Bu durumu daha da pekiştirircesine, eski rakibi ve bir anlamda sahibi olan acımasız babasına karşı çıkıp onun üzerinde şu sözlerle egemenlik kurar ve onu kontrol altına alır: "Beraber gideceğiz öyle mi? Gideriz pekâlâ; ama bundan sonra kibar bir kaptanla kölesi gibi gideriz artık. Haydi yürü bakalım! Bundan sonra yemekleri sen pişireceksin, patatesleri sen yıkayacaksın, çünkü hiçbir dövüşte alt edilmem

ben artık. Haydi yürü bakalım!" (1993:57).

Christy artık hem fiziksel gücü ve becerisiyle, hem de söz mimarı olabilmesiyle bir kahramandır. Oradaki 24 saatlik süre içinde kendini tanıdığını, kendini bulduğunu ve kendini aştığını, babasıyla beraber oradan güle oynaya ayrılırken söylediği şu sözleriyle ifade eder: "Hepinize binlerce teşekkürler. Hepinizden Allah razı olsun, nihayet beni adam ettiniz; şimdi bu saatten ta mahşer günü şafak sökünceye, ömrüm tükeninceye kadar güle oynaya, tatlı masallar anlata anlata yaşar giderim artık" (1993:57). Christy'de gözlenen bu kendini gerçekleştirme ya da kendini farkını varıp kendini aşma eylemi, *Webster's Dictionary*'de, kişinin kendi karakterinin ve kişiliğinin olanaklarını fark edip değerlendirmesi ve kendi gerçek ya da ideal özünü oluşturan, doğuştan gelen yeteneklerini görerek kendini aşması olarak tanımlanır.² Christy'deki dönüşüm de tam olarak bu süreci yansıtır gibidir. Oyunun sonundaki kargaşaya rağmen Pegeen'in burukluk ve şaşkınlık içinde söylediği şu pişmanlık ve ağıt dolu sözler oyunu bitirirken, aslında Christy'nin kendi oyununa, yani hayatına daha yeni başladığını gösterir gibidir: "Kaçırdım elden, Batı illerinin babayiğidini kaçırdım elden!" (1993:57).

Sonuç olarak oyunda Christy'nin bir yandan şiddet dolu eylemlerin, daha doğrusu cinayet girişimlerinin sonucunda bir kahraman olduğu, diğer yandan bu oluşumun ustaca bir anlatımla desteklenmesinin de bu süreçte çok önemli olduğu ve dilin son derece etkin bir görev üstlendiği söylenebilir. Babasını öldürmesi, oyunun başından itibaren bir tür başarı eğretilmesi olarak kabul edilebilirken, onun söze ve imgelere dayalı eğretilmeleri de benzer şekilde bir başarı örneği teşkil etmektedir. Nitekim oyunda kullanılan imgeler incelendiğinde, onların çok başarılı ve etkileyici biçimde ortaya koyulduğu görülmektedir. Christy kendini kontrol becerisini geliştirdikçe, dil hâkimiyeti de gelişir; onun giderek gelişen şiirsel konuşma becerisi, kuvvetlenen hayal gücüne dayalı olarak algılamasını da arttırır.

Amerikalı aşkını şair Ralph Waldo Emerson kahramanlığın özü olarak kendine güven duygusunu görür ve bir anlamda insan ruhunun, dışarıdaki dünyanın hâkimi olmadığı zaman onun kuklası olduğunu ifade ederken³ sanki Christy'nin kahraman olma sürecini özetler gibidir. Babasına bir çapayla saldırıp onu öldürmeye kalkışacak kadar ona karşı çıkarak, onu sınırları giderek daralan bir çevreye hapseden toplumdaki kaçmadan önce, o toplumun aptal çocuğu, hatta babasının ifadesiyle 'soytarı'sıdır. Ancak söz konusu iki eylemi gerçekleştirdikten sonra geldiği köyde adım adım özgüvenini kazanır ve çevresindeki kişileri, olayları ve düşünceleri kendi yönlendirip kontrol

2 "self-realization" 2010: www.merriam-webster.com

3 "The Works of Ralph Waldo Emerson" 2010: www.rwe.org/works/Essays

altına alır. Bu süreç onun eylemlerine olduğu kadar, belki de daha fazla, konuşmalarına yansımıştır. Nitekim fiziksel şiddet, abartılı, süslü yalanlar ve beğenilme güdüsüyle başlayıp gelişen kahraman Christy kimliği, bu üçüne de ihtiyaç duymadan kendini sadece doğru, etkili ve anlamlı sözlerle ifade edebilen babayiğit kimliğiyle tamamlamıştır. Williams'ın da vurguladığı gibi Christy, oradan ayrılırken, kendisindeki değişimi, yaptığı işten çok, bu işi anlatış üslubu sayesinde yaşadığının farkına varmıştır (1969:114).

Sonuç

Syngé, sanki kendine özgü konuşma üslubu sayesinde özellikle kızların hayran ve âşık olduğu, bu ilgi karşısında özgüveninin artmasıyla şampiyon ve kahraman olan Christy aracılığıyla İrlandalılara kendi dil ve kültürlerine sahip çıkmalarını salık verir gibidir. Çünkü Christy'de dille başlayan bu dönüşüm bir süre sonra aklına, ruhuna ve bedenine yansır. Benzer şekilde Syngé, kendi dilini kullandıkça daha güçlü bir benliğe, sağlam bir kimliğe ve bütünleşmiş, dayanışma içine girmiş bir topluma sahip olacağına inandığı bireylerin oluşturacağı İrlanda toplumunun da özündeki bu gücü fark ettiğinde, kendini dar sınırlara hapseden, baskı altında tutan ve istediği gibi şekillendiren İngiltere'ye karşı, Christy'nin babasına yaptığı gibi karşı gelerek, onu öldürüp tam bağımsızlığına kavuşacağını vurgulamaktadır adeta. Ayrıca, geleneksel otoriteye karşı gelinerek ve onu reddederek ancak gerçek bir başarı ve kahramanlığa ulaşabileceğini söyler gibidir. Nitekim Roy, İngiliz tiyatrosunu ele aldığı çalışmasında Syngé, Yeats ve Lady Gregory'nin, oyunlarını folklorik temalar üzerine kurduğunu ve bunu yaparken de dönüşüm, değişim ve gelişimin gerekliliği üzerinde durduğunu belirtmiştir (1972:57). Roy'un dile getirdiği bu değişim ihtiyacı, Christy karakterinde son derece belirgin olarak resmedilmiştir.

1880'lerde İrlanda Parlamenter Parti'sindeki İrlanda milliyetçilerinin ve daha sonra Arthur Griffith'in öncülüğündeki Sinn Fein gibi örgütler, İngiltere'den kendilerini yönetebilme hakkı talep etmelerine rağmen, sayıca azınlıkta kaldıklarından bu hakkı alamamışlardır. Ancak İrlanda, bu oyunun ve benzeri oyunların yazıldığı 1905'ten sonraki dönemde İngiltere'den bağımsızlığını talep eden insanların sayıca arttığı bir ülke olmuş ve ilk olarak 1912'de bu talebini elde etmiştir. Daha sonra 1919 yılında IRA'nın (İrlanda Cumhuriyetçileri Ordusu) İngiltere'ye karşı başlattığı gerilla savaşı, 1921 Temmuz'unda İrlanda'nın tam bağımsızlığını ilan etmesiyle sonuçlanmıştır. Nasıl ki Christy özgüveni, kendine duyduğu saygı ve kendinde bulduğu güç ve cesaretle oyunun sonunda babasını kontrol altına aldıysa, benzer şekilde İrlanda da halkından aldığı destekle, uzun yıllardır kendisine hükmeden, yöneten ve yönlendiren İngiltere'ye üstün gelmiş ve bağımsız bir devlet olmuştur. Dolayısıyla Christy, oyunun özgün adında olduğu gibi Batı dünyasının babayiğidi olarak, kullandığı

dilin insanlar üzerindeki etkisi sayesinde kendinin farkına verip kendini aşmış ve kendini gerçekleştirmiştir. Böylece Mayo gibi küçük bir köyün sınırlarının ötesine taşmış ve tüm İrlanda'nın, hatta dünya tiyatrosunun babayiğidi olmuştur. Alman psikolog, düşünür ve sosyolog Erich Fromm'un dediği gibi, Christy, insanoğlunun hayattaki başlıca amacını, kendisini doğurmayı başarmıştır; nitekim onun çabalarının da en önemli ürünü, kendi kişiliği ve benliğidir.

Kaynaklar

KİTAPLAR

- Benson, Eugene (1982), *J. M. Synge*, Macmillan Modern Dramatists Series, Londra, Gill and Macmillan.
- Çapan, Cevat (1993), *İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik*, İstanbul, Telos Yayıncılık.
- Duranti, A. (ed.) 2001, *Key Terms in Language and Culture*, Malden, Blackwell.
- Greene, Nicholas (1985), *Synge; A Critical Study of the Plays*, Londra, The Macmillan Press Ltd.
- Kramsch, Claire (1998), *Language and Culture*, Oxford, Oxford University Press.
- Malone, Andrew E. (1929), *The Irish Drama*, Londra, Constable Ltd.
- Roy, Emil (1972), *British Drama since Shaw*, Illinois, Southern Illinois University Press.
- Sapir, Edward (1921), *Language: An Introduction to the Study of Speech*, New York, Harcourt, Brace.
- Synge, J. M. (1993), *The Playboy of the Western World and Riders to the Sea*, Dover Thrift Editions, New York, Dover Publications, Inc.
- Synge, J. M. (2003), *İrlanda Oyunları-1; Babayiğit; Denize Giden Atlılar; Dereye Vuran Gölge*, (Çev. Saffet Korkut ve Özcan Özer), İstanbul, Mitos Boyut Yayınları.
- Williams, Raymond (1969), *Drama from Ibsen to Eliot*, Oxford, Oxford University Press.

MAKALELER

- Bretherton, George (1991), "A Carnival Christy and a Playboy for All Ages" *Twentieth Century Literature*, Vol. 37, No. 3, s. 322-334.
- Cashman, Ray (2000), "The Heroic Outlaw in Irish Folklore and Popular Literature" *Folklore*, Vol. 111, No. 2, s. 191-215.
- Fisher, John H. (1973), "Truth versus Beauty: Language and Literature in an Articulate Society" *English Journal*, Vol. 62, No. 2, s. 205-214.
- Ganz, Arthur (1967), "J.M. Synge and the Drama of Art", *Modern Drama*, Vol. X, s. 57-68.
- Gerstenberger, Donna (1988), "A Hard Birth" (Bkz.) *John Millington Synge's 'The Playboy of the Western World'*, Harold Bloom (ed.), New York, Chelsea House Publishers, s. 39-56.
- Hirsch, Edward (1983), "The Gallous Story and the Dirty Deed: The Two Playboys" *Modern Drama*, Vol. 26, No. 1, s. 101-116.
- Holder, Heidi J. (1988), "Between Fiction and Reality: Synge's "Playboy" and Its Audience"

Journal of Modern Literature, Vol. 14, No. 4, s. 527-542.

Kilroy, James F. (1968), "The Playboy as Poet" *PMLA*, Vol. 83, No. 2, s. 439-442.

Malone, Andrew E. (1928), "The Tardy Irish Drama" *The English Journal*, Vol. 17, No. 6, s. 469-480.

Skelton, Robin (1977), "The Politics of J. M. Synge" *The Massachusetts Review*, Vol. 18, No. 1, s. 7-22.

Spacks, Patricia Meyer (1988), "The Making of the Playboy" (Bkz.) *John Millington Synge's 'The Playboy of the Western World'*, Harold Bloom (ed.), New York, Chelsea House Publishers, s. 7-17.

INTERNET

Bernstein, Andrew, "The Foundations of Heroism", *Capitalism Magazine*, September 25, 2004, "<http://www.capmag.com/article.asp?ID=3888>".

"Self-Realization", *Merriam-Webster Online Dictionary*, January 18, 2010, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/SELF-REALIZATION>

"RWE.org - The Works of Ralph Waldo Emerson", January 18, 2010, http://www.rwe.org/works/Essays-1st_Series_08_Heroism.htm

"Brainy Quote" <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/spoken.html>